

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 õiguste ja kodakondsuse programm”

(KOM(2011) 758 (lõplik))

(2012/C 191/19)

Pearaportöör: **Seamus BOLAND**

9. veebruaril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 õiguste ja kodakondsuse programm”

COM(2011) 758 final – 2011/0344 (COD).

29. veebruaril 2012. aastal tegi komitee juhatus käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 480. istungjärgul 25.–26. aprillil 2012. aastal (26. aprilli 2012. aasta istungil) pearaportööriks Seamus BOLANDI ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 127, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ettepanekut õiguste ja kodakondsuse programmi jätkamise kohta ja soovib, et see saaks kõigi programmi rakendamisse kaasatud sidusrühmade täieliku toetuse.

1.2 Komitee soovib programmi pealkirja lisada sõna „võrdsus”. See kindlustab, et programm kaitseb ebavõrdsuse alusel diskrimineeritavate inimeste õigusi. Lisaks soovitatakse, et programmi eesmärkide hulgas oleks ka vägivalda (eriti koduvägivald) vastu võitlemine.

1.3 Komitee leiab, et programmi eesmärkide hulgas tuleks jõulisemalt ja konkreetsemalt käsitleda võrdsuse, soolise võrdõiguslikkuse, vägivalda vastu võitlemise ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni rakendamise teemat.

1.4 Komitee kiidab heaks asjaolu, et kõnealusele programmile on ette nähtud eelarve. Komitee arvates tuleks eelarvet siiski märkimisväärselt suurendada, et see kataks ka programmi lisaaspektid.

1.5 Komitee soovib õigusküsimuste peadirektoraadil kinnitada, et tal on piisav teave mõjude täpseks hindamiseks, ning koostada õiglasel ja erapooletud näitajad programmi põhjalikuks analüüsiks.

1.6 Komitee täheldab programmi juhtimise ülekandmist tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kaasatuse peadirektoraadilt õigusküsimuste peadirektoraadile. Muutus on põhjendatud, kuid tuleks arvesse võtta, et sellega seoses võivad tekkida üleüldise

juhtimise probleemid. Komitee soovib teha põhjaliku riskianalüüsi, et vastutuse ülekandmine ühelt direktoraadilt teisele kulgeks võimalikult probleemivabalt.

1.7 Komitee arvates tuleks programmi rakendada kõikjal Euroopa Liidus nii, et see oleks kooskõlas põhiõiguste hartaga.

1.8 Komitee on seisukohal, et iga rakendatud programmi tuleb iga aasta tööprogrammis asjakohaselt rahastada. Seda arvesse võttes soovib komitee vahendid eraldada nii, et ükski programm ei jääks ebavõrdsesse olukorda. Komitee soovib komisjoni ettepanekule lisada lause, mis kindlustab, et iga aastane tööprogramm võimaldab vahendite sobivat ja õiglast jaotust valdkondade vahel ja et kõigi valdkondade puhul säilitatakse piisav rahastamine.

1.9 Sidusrühmadel on suuri kahtlusi seoses tarbijat käsitleva valdkonna lisamisega programmile. Probleem seisneb peamiselt selles, et uus valdkond võib paigalt nihutada olemasolevad programmid ja/või nõrgestada nende eraldatud finantsvahendeid. Komitee mõistab tarbijat käsitleva valdkonna lisamise vajadust, sest see kuulub õigusküsimuste peadirektoraadi vastutusalasse, kuid samas soovib tungivalt, et uue valdkonna lisamisega ei vähendataks programmile eraldatud eelarvet.

1.10 Sellega seoses tuleks kindlasti märkida, et programmid, mille eesmärk on parandada võrdsuse ja inimõiguste rikkumise alusel diskrimineeritud inimeste olukorda, tegelevad tihti vaesuse erinevate vormidega. Komitee nõustub väitega, et vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlemiseks on ka muud programmid, kui on samas veendunud, et kõnealune programm peaks täies ulatuses arvestama vaesuse rolliga diskrimineerimise põhjustamisel.

1.11 Kodakondsuse selgepiiriline määratlemine ähvardab jätta välja osa isikutest, kellele programmi eesmärkides viidatakse. Komitee leiab, et seda probleemi saaks leevendada, kui rakendusprogrammide puhul toetatakse kaasamisühenduste lisamist nende tegevuskavadesse. Komitee soovib, et taotlejatele selgitataks, et sõna „isikud” kasutamine üldeesmärkides on vajalik täieliku kaasatuse tagamiseks.

1.12 Komitee toetab jõuliselt olemasolevate võrgustike abil tehtud tööd. Võrgustikud toetavad ja juhivad teabeprogramme, mis abistavad toetusesaajaid ja poliitikakujundajaid riiklikul ja ELi tasandil. Väga tähtis on see, et uue programmi raames rahastamist taotlevad programmid ei oleks halvemas olukorras, kuna eiratakse nende kogemusi inimõiguste ja võrdsuse valdkonnas. Komitee leiab ka, et selle töö põhjalik hindamine on juba käimas ning programmist saadud kogemusi saab inimõiguste ja võrdsuse valdkonna tegevuses seega edaspidi arvesse võtta.

1.13 Laialdaselt tuntakse muret selle üle, et igasugused lüngad käesoleva programmi (2007–2013) ja uue programmi (2014–2020) vahepeal kahjustaksid üldist programmi ning olulised kogemused läheksid kaduma. Komitee on kindlal veendumusel, et selliseid lünki tuleks vältida.

2. Taustteave

2.1 Komisjoni ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 õiguste ja kodakondsuse programm⁽¹⁾ võeti vastu 15. novembril 2011. Ettepanekus sätestatakse uue programmi muudatused, mis põhinevad käesolevast programmist ajavahemikuks 2007–2013 saadud kogemustel.

2.2 Pärast kõnealuse ettepaneku vastuvõtmist paluti Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada arvamus, mis võetakse vastu täiskogu 480. istungjärgul 25.–26. aprillil 2012.

2.3 Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 19 lõikel 2, artikli 21 lõikel 2 ning artiklitel 114, 168, 169 ja 197.

2.4 Õiguste ja kodakondsuse programmi rakendamise rahastamisapakett ajavahemikuks 1. jaanuar 2014 kuni 31. detsember 2020 on 439 miljonit eurot (kehtivad hinnad).

2.5 See on mõeldud kõikidele ELi liikmesriikidele.

2.6 Kolmandatest riikidest saavad osaleda ainult Euroopa Majanduspiirkonna riigid, ühinemisläbirääkimisi pidavad riigid ja kandidaatriigid ning potentsiaalsed kandidaatriigid. Muud kolmandad riigid, eelkõige need, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa naabruspoliitikat, võivad samuti programmist kasu saada.

2.7 Kõik sidusrühmad on arvamisel, et uue programmi algust ei tuleks edasi lükata ja et see peaks täies ulatuses käivituma 2014. aasta alguses.

3. Komisjoni ettepanek

3.1 Komisjoni ettepanekus antakse üksikasjalik ülevaade mainitud programmist ajavahemikuks 2014–2020.

3.2 Ettepanekuga kehtestatakse raamistik, mille eesmärk on lihtsustada ja ratsionaliseerida õiguste ja kodakondsuse programmi, mis on käimasoleva kolme programmi järeltulija.

3.3 Need kolm programmi on a) põhiõigused ja kodakondsus, b) Daphne III, c) tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programmi „Progress” osad „Mittediskrimineerimine ja mitmekeelsus” ja „Sooline võrdõiguslikkus”.

3.4 Pärast käesoleva programmi (2007–2013) mõju hindamist otsustas komisjon liita praegused kuus programmi kokku kaheks programmiks. See võimaldab terviklikku rahastamise käsitust ja programmi tõhusamat juhtimist.

3.4.1 Programmi eesmärk on aidata arendada piirkonda, kus edendatakse ja kaitstakse isikute õigusi, nagu on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingus ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas.

3.4.2 Programmil on viis erieesmärki:

— tugevdada õigusi, mis tulenevad Euroopa Liidu kodakondsusest;

— edendada võitlust soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel toimuva diskrimineerimisega ning naiste ja meeste võrdõiguslikkuse ning puuetega inimeste ja eakate õiguste tõhusat kohaldamist;

— tagada kõrgetasemeline isikuandmete kaitse;

— edendada lapse õiguste austamist;

— võimaldada tarbijatel ja ettevõtjatel siseturul kindlustundega kaubelda ja osta.

⁽¹⁾ COM(2011) 758 final – 2011/0344 (COD).

3.5 Ettepanekus kajastatakse vahehindamise üksikasju ja tehakse parandusettepanekuid.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee on komisjoniga nõus, et vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala arendamine on Euroopa Liidu jaoks endiselt prioriteet. Samas tunneb komitee muret selle üle, et põhiõiguste hartat ei rakendata kõikjal ELis võrdsetel alustel.

4.2 Uue programmi keskmes on vahendite eraldamine 439 miljoni euro suuruses summas ajavahemikuks 2014-2020. Eelmise eelarvega võrreldes on see veidi vähenenud ning komitee arvates väljendab see Euroopa Liidu üha nõrgemat pühendumist diskrimineeritavate inimeste olukorra parandamisele.

4.3 Komitee tunneb muret äärmuslike suundumuste tugevnemise pärast, mis võivad takistada põhiliste inimõiguste rakendamist, ⁽²⁾ ja seega on oluline, et selle olukorra parandamisega tegelevatele rühmadele eraldataks piisavalt vahendeid. Mainitud töö jätkamiseks on olemas eelarve, kuid komitee on kindal seisukohal, et eraldatud eelarve on allpool toetustaset, mis on vajalik eelmise programmi töö jätkamiseks.

4.4 Komitee tunneb muret, et prioriteetide määramine aastastes tööprogrammides, mida komisjon vastu võtab vastavalt komisjoni ettepaneku artiklile 8, võib mõnd projekti elementi või -valdkonda kahjustada. Seda tuleks parandada, tagades kõigile tööprogrammidele vajalikud vahendid käimasoleva töö jätkamiseks.

4.5 Programmid peavad säilitama kõrge nähtavuse, et tuleks esile nende tõhusus diskrimineerimisvastase võitluse edendamises kõigis valdkondades.

4.6 Komitee tunneb muret, et õigusküsimuste peadirektoraadi võimekust mõju hindamisel õõnestab väide, et peadirektoraadil pole piisavalt teavet.

4.7 Komitee muretsseb, et tarbijate õigusi käsitleva valdkonna lisamine võib tekitada programmile ebavajalikku lisasurvet. See võib tähendada otseselt põhiliste inimõigustega tegelevate programmide asendamist ning ohtu, et asjakohased rahalised vahendid suunatakse inimõiguste ja õigusprogrammide asemel mujale.

4.8 Komitee leiab, et programmi pealkiri ei kajasta programmi sisu täies ulatuses. Eelkõige peab komitee sõna „võrdsus“ puudumist märgiks võrdsete õiguste programmide positsiooni nõrgenemisest.

4.9 Komitee soovib, et programmi eesmärkide hulgas oleks ka vägivalla (eriti koduvägivalla) vastu võitlemine.

4.10 Komitee on arvamusel, et kodakondsuse määratlus sellisel kujul, nagu seda määratletakse ühes viiest programmi erieesmärgist, jätab välja ELis elavad inimesed, kellel ei pruugi kodakondsust olla. Komitee kiidab heaks asjaolu, et programmi üldeesmärkides viidatakse „isikutele“. Samas soovib komitee ka eesmärkide parandamist nii, et programm oleks täies ulatuses kaasav.

4.11 Üldiselt soovitakse, et olemasolevad võrgustikud programmalase teabe toetamiseks ja levitamiseks ei oleks uues programmis osalemise taotlemisel ebavõrdses olukorras. Komitee on nõus, et neil on suur kogemustepagas inimõiguste ja võrdsuse valdkonnas. Lisaks on ta nõus, et võrgustike rolli ja programmi kõiki osi tuleb põhjalikult hinnata.

4.12 Programmi arendamisel peaks olulist rolli etendama vajadus programme kohandada, selleks et teiste kogemustest (nt suure reede lepingust) õppust võttes õigused olukorra muutudes ümber hinnata ja neid tugevdada.

4.13 Komitee märgib, et õiguste ja võrdsuse tagamisel tuleb alati leida tasakaal, nii et ka laiemal üldsusel õigusi tunnustataks. Lisaks peaksid kõik pääsema ligi protsessidele, mis tagavad, et diskrimineerimist mitte kunagi ei esineks.

Brüssel, 26. aprill 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Staffan Nilsson „Europe's snail syndrome“ („Euroopa teosündroom“), 10. mai 2011, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.news.18276>